

I. Verliefd op de liefde

Over het slechte voorbeeld krijgen,
waarschuwingssignalen en wijvenfilms

*Vroeger
Utrecht*

Toen ik klein was kropen mijn broertje en ik elke vrijdag bij mijn vader op de bank om samen een film te kijken in ons huis aan de rand van Utrecht. Instagram en TikTok hadden mijn concentratieboog nog niet verpest, en ik ging altijd volledig op in de dvd die we 's middags hadden gehuurd bij Videoland in winkelcentrum De Gaard. Toen was dat nog geen streamingdienst, maar een winkel waar je pasfoto's kon laten maken, dvd's kon huren en spelletjes kon kopen voor je Nintendo DS.

Mijn vader en mijn broertje Rik hielden van vlees, barbecuesaus en films met mannen die op elkaar schieten. Mijn moeder en ik hielden van witte vis, muziek van Maria Mena en 'wijvenfilms', maar mijn moeder werkte elke vrijdagavond. Het had me dan ook heel wat gekibbel met Rik gekost om ons gezin zover te krijgen de 'wijvenfilm' *Bridget Jones's Diary* (2001) te gaan kijken. Het kernidee van die film is dat single zijn het ergste is wat je kan overkomen, dat idee wordt al overgebracht vanaf de begincène waarin single hoofdpersoon Bridget Jones pathetisch meezingt met 'All By Myself'. (Rik dacht overigens dat ze 'Obama Zelf' zong, ter gelegenheid van Obama's presidentiële inauguratie in 2009. Hij vond het al zo raar bij deze scène passen.)

We zagen Bridget Jones werken op het kantoor van een uitgeverij, aan het begin van haar carrière in Londen, een bruisende en gewilde stad. Ik kreeg al vlinders in mijn buik van het idee om je geld te verdienen door e-mailtjes te tikken over boeken en bubbels te drinken op lanceringsfeestjes. Toch is Bridget zelf niet zo enthousiast over haar leven als ik was. Ze heeft immers geen man. Bovendien vindt ze zichzelf te dik en drinkt ze te veel – zo hoort een dame zich niet te gedragen. Het hoogste doel voor een vrouw van rond de 30 is getrouwd zijn met een man, was de boodschap die door de ongemakkelijke filmscènes heen sijpelde.

Op andere vrijdagavonden waarop ik de film mocht uitkiezen keken mijn vader, broertje en ik naar de romantische comedy *She's All That* (1999), over Laney, die dankzij een make-over waarin ze haar bril en paardenstaart kwijtraakt het hart van een knappe jongen verovert, *The Wedding Planner* (2001), waarin Mary al haar scrupules opzijzet en zelf trouwt met de bruidegom voor wie ze een bruiloft plant, en *The Devil Wears Prada* (2006), waarin Andy, die door collega's in de size zero-modewereld denigrerend 'six' wordt genoemd, wordt gedumpte door haar vriendje omdat ze haar baan in zijn ogen te serieus neemt. Ik denk dat ik in die tijd geen enkele *chick-flick* heb gezien die niet over een dunne, witte, heteroseksuele vrouw ging die in de slotscène in de armen van een even dunne, witte, heteroseksuele man belandde. Op avonden waarop mijn broertje mocht kiezen keken we films uit de James Bondreeks, waarin vrouwen bij bosjes vielen voor de ijskoude geheim agent James Bond. Dood neervielen, welteverstaan. In de vooralsnog 27-delige filmfranchise sterven 33 vrouwen, overbodig geworden nadat ze de film van een hete seksscène hadden voorzien.

Met mijn vriendinnen streamde ik in de middagpauzes en na school de serie *Pretty Little Liars* (2010-2017). Nog voor het eerste reclameblok wordt de kijkers verteld dat Aria van zestien een affaire heeft met haar docent en dat haar vriendin

Spencer het met de dertigjarige verloofde van haar oudere zus doet. Een klasgenootje van mij had een foto van Aria en docent Mr. Fitz als achtergrond op haar telefoon, omdat ze hen zo'n schattig stel vond. Over *groomen*, het voorbereiden van minderjarigen op seksueel misbruik door volwassenen, wordt in de serie niet gesproken. Bijna alle vrouwelijke personages houden er een stiekeme affaire met een ongezonde machtsdynamiek op na. Alsof het de normaalste zaak van de wereld is.

In mijn laatste jaar op de middelbare zaten vriendinnetje Fien en ik met magnetronpopcorn en het alcoholarme drankje Jillz *The Notebook* te kijken. Wij zijn al sinds de basisschool vriendinnen, al hebben we naast onze obsessie voor zoetsappige cinematografie niet zoveel gemeen. In groep 8 schreef ik gedichtjes in de voetbalkooi waar Fien aan het hooghouden was, op de middelbare sleurde zij me mee naar tentfeesten waar ik niks aan vond en hielp ik haar met haar huiswerk Engels omdat Fien daar niks van bakte. Toen we allebei een vriendje kregen, werd romantiek onze allereerste gedeelde obsessie. *The Notebook* was mijn keuze.

Noah, de mannelijke helft van het iconische filmkoppel in *The Notebook*, ziet Allie lopen op de kermis en is op slag verliefd: hij vindt haar een vrije uitstraling hebben en dat trekt hem aan. Maar in het begin van de film moet Allie nog niets van hem hebben. Na een initiële afwijzing klimt Noah op het reuzenrad, bungelt hij aan één hand en dreigt los te laten als Allie niet met hem op date gaat. Als een groots, romantisch gebaar, zo presenteert de blockbuster deze actie. Mijn puberbrein registreerde dat ook zo. Allie's vriendinnen giechelen van verkapte jaloezie dat deze man zover gaat om Allie, een vrouw die hij nog helemaal niet kent, voor zich te winnen. Aarzelend laat Allie Noah toe in haar leven, maar wanneer ze met elkaar praten blijkt eigenlijk vrij snel dat de twee niks gemeen hebben. Hij is een kwajongen en doet de hele film lang een beetje wat goed voor hem voelt, in tegenstelling tot Allie, die haar hele leven al heeft uitgestippeld. Ook

bespot hij Allie's ambitieuze agenda vol taalklasjes en pianolessen, en verwijt haar dat ze helemaal niet zo 'vrij' is als ze op hem overkomt. Ze neemt dit verwijt erg serieus. In plaats van bij zichzelf te blijven, geeft Allie zich over aan de grillen van haar vriendje. Ze probeert los te komen van haar welvarende familie en hun verwachtingen. Om de haverklap maakt het paar ruzie. Eigenlijk zijn er maar vrij weinig scènes waarin de communicatie vlot lijkt te verlopen. Alles loopt uit op een confrontatie en ze staan aan één stuk door tegen elkaar te schreeuwen in de stromende regen. Dan beginnen ze weer te tongen en wordt hun gekibbel neergezet als passie en hartsucht. Met tranen op onze wangen zaten Fien en ik aan onze Jillz te lurken. 'Goals,' zuchtte ze.

In mijn hoofd noteerde ik ijverig de lessen van Allie, Bridget en de andere meiden, en concludeerde dat vrouwelijke levens draaien om liefde. Je relatiestatus heeft meer invloed op je levensgeluk dan een hechte vriendengroep, een fijne hobby of een succesvolle carrière. En o ja, verhoudingen met oudere mannen zijn spannend en sexy.

Op het moment dat Mark Darcy, de Mr. Right van Bridget Jones, haar toefluistert dat ze leuk is 'precies zoals ze is', explodeert de film in de welbekende extasemontage: een vrolijk liedje speelt onder korte stukjes film waarin Bridget gelukkig is en alles goed gaat. Ze is op slag verliefd en haar leven heeft weer zin. Na 97 minuten ben ik overtuigd: voor mijn dertigste moet ik ook een Mark Darcy hebben gevonden. Zo werd ik al jong verliefd op het idee van de liefde.

September, 2016
Amsterdam

Zeven jaar later is het voor mij tijd voor dezelfde stap die Bridget Jones en Andy van *The Devil Wears Prada* ooit zetten: ik verhuis naar de grote stad. Ik vind een thuis in Osdorp,

Amsterdam Nieuw-West. Aan de Universiteit van Amsterdam doe ik aardig mijn best voor de bachelor Literary and Cultural Analysis, een Engelstalige linksige studie, en na de college-uren leef ik ook mijn beste leven. Omdat ik inmiddels 18 ben geworden heb ik de tatoeages genomen waar ik jaren van heb gedroomd: een songtekst op mijn arm, een takje op mijn dijbeen en een vrouw met blote borsten op mijn onderarm. Heel stoer. Ik heb een handjevol nieuwe vrienden weten te maken en woon met een vriend in een appartement met één slaapkamer. We wisselen af tussen het bed en de slaapbank in de woonkamer. Hajar en Ariana, die ik ken van mijn studie, en Fien, mijn vriendin uit Utrecht, komen vaak over de vloer. Bij vlagen ben ik ook heel tevreden met mijn nieuwe leven.

Ondanks mijn lieve vrienden, spannende nieuwe woonplek en een enerverend seksleven voelt het alsof er iets ontbreekt. Ik heb er een handje van te struikelen over mijn eigen grote dromen, vind het frustrerend dat ik een van de jongsten van mijn studie ben en de helft van de dure woorden in onze lesstof niet begrijp. Ook begin ik de wereld om me heen beter te begrijpen en vind ik woorden voor de woede die al langer in mij aan het gisten is. In mijn hoofd ben ik al een echte volwassene, onafhankelijk en welbespraakt, en nu ik op mezelf woon moeten mijn levensdromen ook zo snel mogelijk worden afgevinkt. Ik leg de lat al hoger als ik hem bij lange na nog niet heb aangetikt. Zo ben ik constant aan het opboksen tegen een versie van mezelf die nog niet bestaat en komt het amper bij me op om mezelf eens op de schouder te kloppen.

In de collegezalen van het P.C. Hoofthuis achter de Dam staar ik naar de bloemetjesoorbellen van een studiegenoot uit New York die schuin voor me zit, en fantaseer over een groot appartement, betaald van mijn eigen salarisstroompjes, met een enorm atelier om illustraties en kunstwerken in te scheppen. Ik kan de wereld dan inmiddels in zijn geheel bevatten en ben een gerenommeerd woord-beeld-geluid-en-alleskunstenaar – met een hond, nog meer tatoeages en een eigen Mark Darcy.

Of Marie Darcy, want ik ben er inmiddels ook achter dat ik biseksueel ben. Die optie was me ook nooit eerder voorgeschoteld door mijn geliefde wijvenfilms.

Mijn leven ondergaat een heuse seksuele revolutie. De banglijst op mijn middelbare school, de meisjes die elkaar onderling *slutshamen* – vrouwen voor slet uitmaken omdat ze met hun lichaam doen wat ze willen – ik ben het beu. In de contra-mine probeer ik mezelf wijs te maken dat gelijkheid betekent dat ik net zoveel betekenisloze seks heb als de mannen om me heen. Ik denk dan dat seks zonder verliefd te zijn per definitie emancipatoir is. En dat laatste vind ik belangrijk, want ik begin me in mijn eerste studiejaar te ontpoppen tot een feminist. Ziekelijk eigenlijk, begin ik te beseffen, dat vrouwen zich zo laten reduceren tot iemands vriendinnetje, echtgenote of moeder. Ik ben toch zeker een heel persoon, gewoon van mezelf, los van mijn relatie tot iemand anders? Zo'n transitie gaat geleidelijk, dus hoeveel radicale literatuur ik ook lees, ik ben ook nog steeds verliefd op de liefde en hoop vanbinnen ondanks alles op een prins, prinses of genderneutraal nazaat van het koningshuis op het witte paard.

FEMINISTISCHE WIJSHEID

*'Where love is, there can be no disabling,
disempowering, or life-destroying abuse.'* – bell hooks

Ik ben tot over mijn oren verliefd op de boeken van feministische schrijfster en denker bell hooks. Ze was de eerste activistische denker die ik tegenkwam die de arena van de liefde ook herkende als een feministisch strijdtoneel. In *Communion* schrijft ze dat haar opvoeding in het religieuze Zuiden van de Verenigde Staten en haar gespeel met Ken en Barbie haar geobsedeerd hebben gemaakt met het idee van een romanti-

sche soulmate. Net zoals de romcoms uit mijn jeugd dat met mij deden. Toen ze begon te puberen en werd geconfronteerd met vrouwenrechtenactivisme, raadde het radicaal feminisme haar volgelingen aan om de vrouwelijke obsessie met de liefde eens flink onder de loep te nemen. Liefde, zo luidde het adagium, maakt heteroseksuele vrouwen afhankelijk van mannen. 'Liefde is voor slachtoffers, power is voor winnaars.' De jonge bell hooks ontpopte zich tot een strijdbare, onafhankelijke feminist, maar weigerde haar obsessie voor de liefde links te laten liggen: liefde is volgens haar helemaal niet voor slachtoffers. In plaats daarvan wijdde ze zich met hart en ziel aan het filosoferen over echte liefde met feminisme en gelijkheid als uitgangspunt. 'Als we liefhebben vanuit intentie en wil, door zorg, respect, kennis en verantwoordelijkheid te tonen,' schrijft ze in *All About Love*, 'dan zal onze liefde voldoening schenken.'

Oktober, 2017
Amsterdam

Ik studeer al een jaar als ik verhuis naar een studio in Amsterdam-Oost. Mijn leven hangt van impulsieve acties, puberhormonen en sombere avonden aan elkaar. Op een avond zit ik te zuchten en te steunen met Fien, die ook niet helemaal lekker in haar vel zit en mij uit verveling is komen opzoeken in de hoofdstad. We blazen warme rookwolkjes de ijzige lucht in, vanuit mijn slaapkamerraam. Eigenlijk is het gewoon een raam, want mijn slaapkamer en keuken bevinden zich op enkele centimeters afstand van elkaar in dezelfde ruimte. Fien veegt haar steile zwarte haar uit haar gezicht en klaagt over haar gebrek aan een studentenwoning, ik klaag over mijn verliefdheid op een jongen die me alleen na drie uur 's nachts sms't, samen klagten we over hoe saai de afgelopen maanden

zijn geweest. We hebben het echt niet verkeerd, maar we zijn allebei gewoon wat somber.

Dat sombere heb ik niet van een vreemde. Toen ik op de basisschool zat kreeg ik van mijn vader het boek *De wereld van Sofie*. Ik las het in één ruk uit tijdens een weekje weg ergens in de bergen en in de dagen erna slenterde ik over bergpaadjes met een leeg en drukkend gevoel. Deze roman, die kinderen een introductie in de westerse filosofie bood, had mij doen beseffen dat het leven zinloos is. Als existentiële meid in de onderbouw klopte ik op mijn vaders dikke buik en vertelde hem dat ik van dat besef somber was geworden. ‘Ik ook,’ zei hij. ‘Intelligente mensen zijn nou eenmaal somber.’ Tegenwoordig vind ik die opmerking een dijenkletser, toen nam ik het als waarheid van hem aan. Mijn vader en ik lijken best op elkaar. Hij aanvaardt zijn somberheid voor wat het is en heeft mijn moeder en de rest van het gezin gebombardeerd tot datgene wat hem op de been houdt. Ook ik heb er een handje van om bij een opswelling van somberheid direct afleiding te zoeken bij een ander, door tot over mijn oren verliefd te worden. In plaats van ’s avonds in bed te liggen piekeren verzin ik dan romantische scenario’s over de nieuwe liefde van mijn leven en schets ik een ideaalbeeld van de arme ziel op wie mijn fascinatie het dan gemunt heeft. Misschien heb ik dat van mijn vader afgekeken.

Het geklaag van Fien en mij begint op den duur iets oplossingsgerichter te klinken: ik heb wat geld verdiend bij een uitzendbureau en Fien werkt op de broodafdeling van de Appie, dus besluiten we aan onze sleur te ontsnappen met een tripje naar Londen. We boeken een goedkope vlucht van easyJet, want we waren toen nog niet milieubewust en vegetariër.

Op de weg naar het vliegveld noemt de vader van Fien, die ons naar Eindhoven rijdt, het een ‘verwende millennialziekte’ om een stedentripje te maken als je je somber voelt. In zijn tijd kwam je daarbovenop door één stevige borrel, verder geen ge-

zeur. Ik schaam me een beetje, maar stel mezelf gerust met het feit dat ik in 1998 ben geboren, en dus generatie Z ben, geen millennial. Onze vlucht vertrekt ontzettend vroeg, dus ik ben sowieso niet erg spraakzaam tijdens deze autorit. Ik kijk in stilte toe hoe dikke regendruppels op de ramen en spiegels van de auto tikken. Fiens vader zet de radio aan.

De uitzending is al even deprimerend als het uitzicht. ‘De 28-jarige Michael Panhuis is veroordeeld tot 28 jaar celstraf, tbs met dwangverpleging en het betalen van een schadevergoeding aan de nabestaanden.’ De radiostem vertelt globaal wat Michael Panhuis gedaan heeft, om het publiek de gruwelijke details van zijn misdaad te besparen. ‘Ah, ze hebben hem eindelijk,’ zegt Fiens vader. De afgelopen maanden was er geen ontkomen aan op Facebook. Een foto van een blonde Utrechtse studente, met de vraag of iemand haar had gezien, stond op iedereen’s timeline. Eerst deelde heel Utrecht Anne Fabers foto, daarna het hele land. Na twee weken werd ze gevonden. Ze was eind september op de fiets gesprongen richting Den Dolder, een dorp dicht bij onze oude middelbare school, vanuit de binnenstad. Ze kwam die avond niet thuis.

‘Het komt zo wel erg dichtbij, hè,’ horen we vanachter het stuur. Fien en ik kijken elkaar steeds aan. Seksueel geweld komt wel vaker dichtbij. We hebben regelmatig op elkaars schouders uitgehuild omdat een volwassen man op een 16+-feestje ongevraagd in ons broekje graaide, of omdat een joch ons tijdens het uitgaan niet met rust wilde laten totdat hij een zoen kreeg. Dan voelden we ons vies, en schuldig, want we hadden ook eigenlijk niet mogen drinken en hadden harder ‘nee’ moeten schreeuwen. Uit angst om niet meer door het donker te mogen fietsen, hebben wij onze vaders daar amper over verteld. De radiostem vertelt nog iets over de voorlopige justitiële stappen in Panhuis’ proces en een boodschap van de familie Faber. Ze missen haar ontzettend en vragen zich af hoe dit heeft kunnen gebeuren.